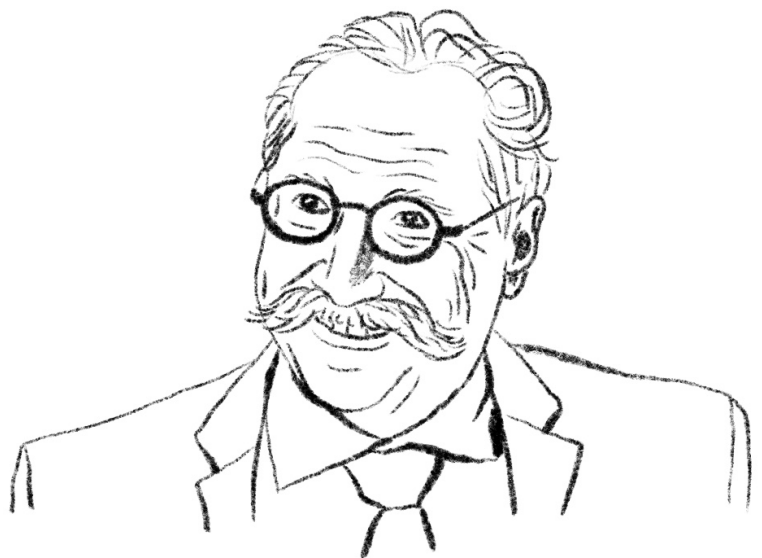

De Gemeente Saeul:
Vroeger en nu
Een interactieve brochure voor
het historische themapad

Toewijding: het historische themapad is toegewijd aan zijn initiatiefnemer Raoul Clause, onverwacht overleden in 2018.

Raoul Clause, burgemeester van de gemeente Saeul 2009-2018

Welkom in Saeul, een gemeente in het wilde westen van Luxemburg.

Onze gemeente heeft het kleinste inwonersaantal in het hele land. Om die reden verwijst de lokale bevolking er soms ook wel liefkozend naar als de "bonsai-gemeente". Ondanks haar bescheiden formaat en landelijke karakter, heeft Saeul een aan aantal historische en culturele sites te bieden.

We nodigen je uit om deze brochure mee te nemen tijdens een tijdreisavontuur...

Deze brochure is gemaakt door de leerlingen van de school in Saeul en gidst je langs het wandelpad. Het geeft je interessante informatie mee over de verschillende plekken die je zal tegenkomen. Het staat ook vol met raadseltjes en spelletjes. Als je de QR-code scant, kan je bovendien ook een verscheidenheid aan bijkomende video's ontdekken.

Op dit themapad zal je leren over het dagelijkse leven in een dorpsgemeenschap van het verleden. Ontdek hoe de boeren zwoegden, de wasvrouwen wasten, de leerlingen leerden en de gelovigen aanbaden. Daarenboven zal je ook leren over hoe mensen in een dorpsgemeenschap lachten, feestvierden en roddelden.

Je zal daarnaast ook indrukwekkende gebouwen en opmerkelijke plekken tegenkomen. Ga binnen in een indrukwekkende basiliek, zo mooi dat hij vaak als filmset wordt gebruikt. Bewonder een statig herenhuis, met een geschiedenis net zo meeslepend als de verhalen van de verhalen van de inwoners. Leun tegen een majestueuze boom die de eeuwen heeft doorstaan. Ga op zoek naar een mysterieuze plek in het bos, die de hele dorpsbevolking bescherming moest bieden in geval van een aanval.

Mis bovendien de lokale volksverhalen niet. Je kan luisteren naar het gekwaak van de ganzen, maar pas op dat je niet in de ban raakt van de kattenheks!

Veel plezier met je ontdekkingstocht!

1 Basiliek - START

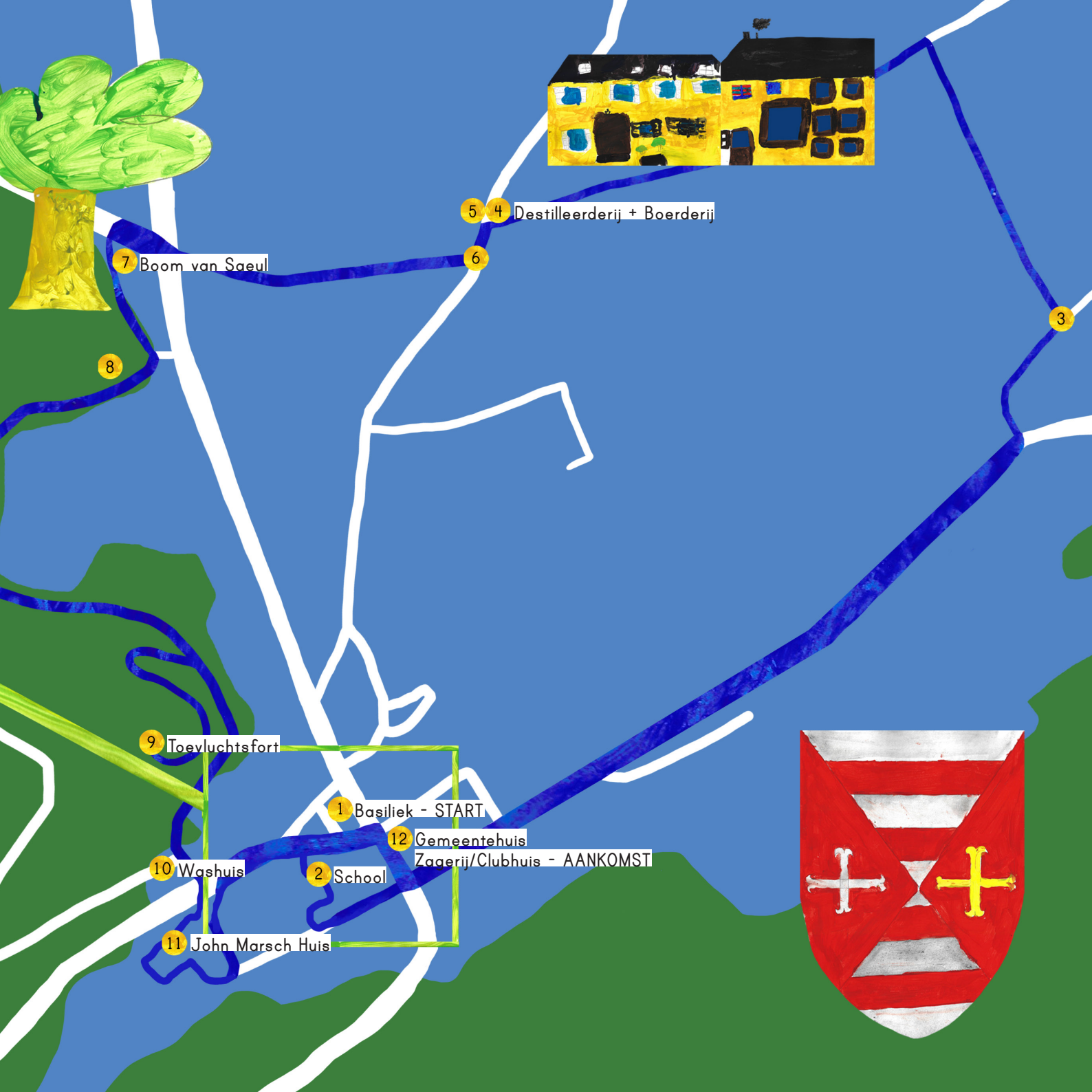
Gemeentehuis

12 Zagerij/Clubhuis - AANKOMST

2 School

5 4 Destilleerderij + Boerderij

7 Boom van Saeul

8

3

9 Toevluchtsfort

1 Basiliek - START

12 Gemeentehuis
Zagerij/Clubhuis - AANKOMST

10 Washuis

2 School

11 John Marsch Huis

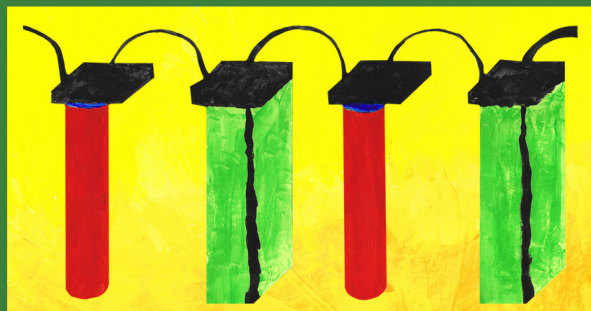

1. De basiliek van Saeul

Niemand weet wanneer de parochiekerk van Saeul precies werd gebouwd. Deskundigen schatten dat de oorsprong van de huidige kerk teruggaat tot de 11de eeuw. Voordien stond er waarschijnlijk al een ouder gebedshuis op deze plek. Specialisten vonden onder het kerkkoor twee stenen graven uit de Merovingische dynastie (7de-8ste eeuw). Helaas hebben ze geen informatie over de doden gevonden. Achter het altaar bevindt zich een raster waardoor je één van de stenen graven deels kunt zien. De kerk is gebouwd in romaanse stijl. Romaanse architectuur is makkelijk te herkennen aan het typerende kenmerk: de romaanse boog of rondboog.

Hoeveel romaanse bogen zie je in de kerk?

De architectuur van deze kerk doet ons denken aan de basiliek van Echternach. Typisch voor romaanse basilieken zijn het hoge schip en de twee lagere zijbeuken. De zijbeuken zijn gescheiden van het schip door arcades en bogen. Typisch voor de basilieken van Saeul en Echternach is ook de afwisseling van pilaren en zuilen.

De basiliek van Saeul werd in de 18e eeuw in barokstijl gerenoveerd. Barok is een stijl in de kunstgeschiedenis uit de 17de en 18de eeuw. Barokke kunst is erg sierlijk. Buiten, voor de kerk, staat een paneel. Je kunt hier foto's bekijken van het interieur van de kerk in die tijd.

Van 1963 tot 1966 werd de kerk opnieuw gerenoveerd om haar oude charme terug te vinden. Als aan de binnenkant goed kijkt zie je dat de ramen, die tijdens de barokperiode waren vergroot, weer zijn dichtgemetseld tot hun oorspronkelijke grootte. Tijdens deze renovaties vonden de arbeiders kapotte kapitelen uit de romaanse periode. Een kapiteel is een versiering op het bovenste deel van een zuil. De kapitelen hadden een romaans vlechtpatroon. Helaas konden de kapitelen niet worden hersteld, maar de arbeiders plaatsten het vlechtpatroon op een andere plek in de kerk.

Kan je het romaanse vlechtpatroon terugvinden?

Onder elf lagen gipskalk, plaaster en verf boven het altaar ontdekten experts een waardevolle romaanse muurschildering.

Kan je iets onderscheiden?

Buiten, op de achterwand van de kerk, zie je twee kleine raampjes.
Probeer deze ramen aan de binnenkant te vinden!

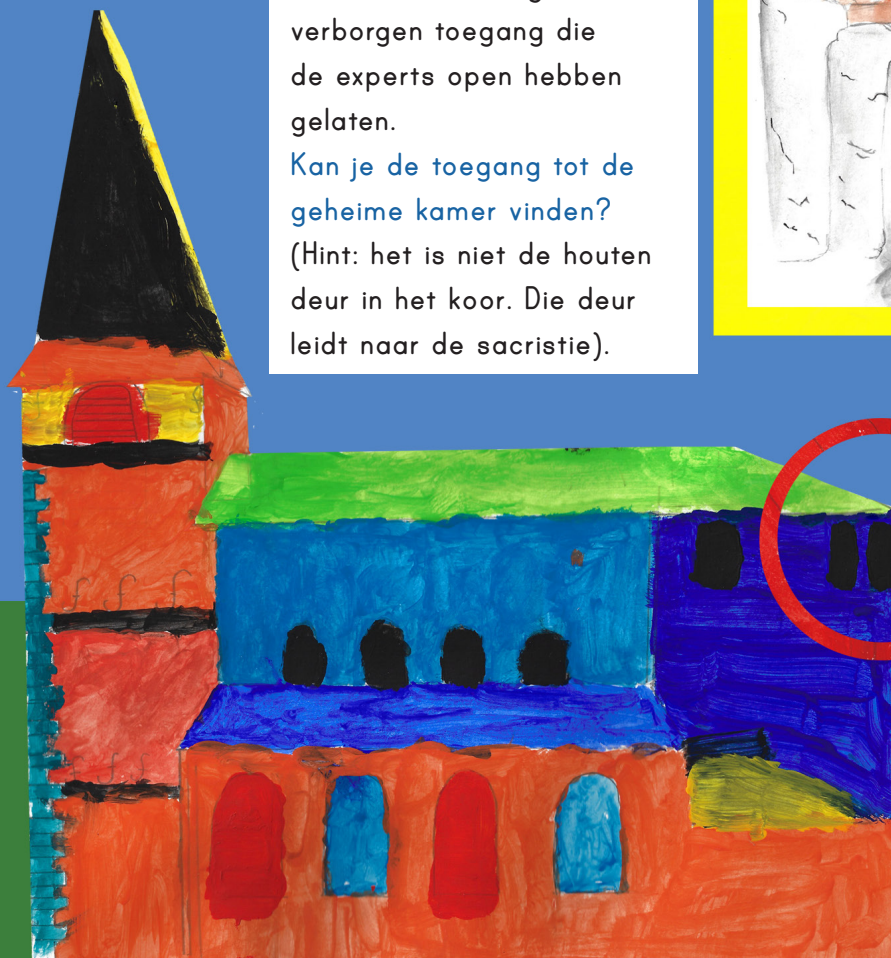
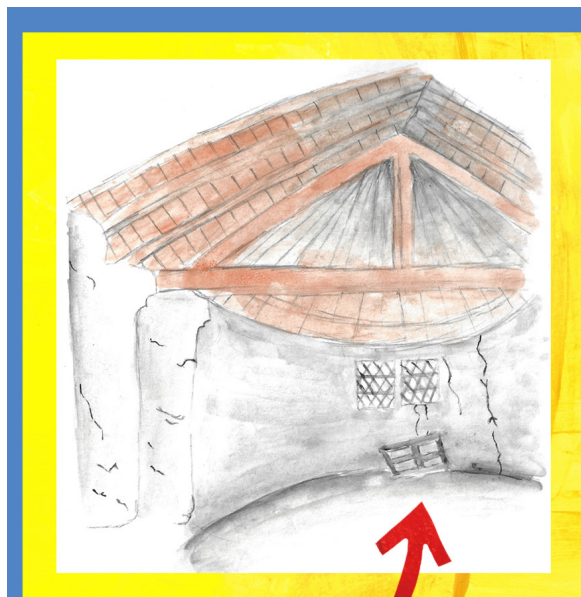
Je kunt deze ramen inderdaad niet van binnenuit zien. Ze horen bij een kamertje boven het koor.
Niemand weet waarvoor die kamer werd gebruikt. Misschien voor het bewaren van gewassen of
misschien als schuilplaats?

Tijdens de verbouwing vonden de arbeiders een
ingemetselde deur in de muur naast de doopkapel.
De ingang van de geheime kamer was waarschijnlijk te
bereiken via een ladder achter die deur.

Nu is er boven nog een
verborgen toegang die
de experts open hebben
gelaten.

Kan je de toegang tot de
geheime kamer vinden?

(Hint: het is niet de houten
deur in het koor. Die deur
leidt naar de sacristie).

Eeuwenlang had deze kerk geen toren.

Boven het deurkozijn zie je een chronogram:

parochia saevll Deo
et Mariae extrvxit

(De parochie van Saeul heeft dit huis gebouwd voor God en Maria)

Info: Een chronogram is een Latijnse zin. De letters in de zin die ook Romeinse cijfers zijn (I, V, X, L, C, D, M), zijn in hoofdletters geschreven. Als je alle Romeinse cijfers van de zin bij elkaar optelt, verklapt hun som je het jaartal waarover de tekst gaat.

Probeer met behulp van de 12 hoofdletters het bouwjaar van de kerktoren te berekenen. Je kunt deze tabel gebruiken om het gemakkelijker te maken.

Romeinse cijfers	Hedendaagse nummers	Hoe vaak?	Som
I	1		
V	5		+
X	10		+
L	50		+
C	100		+
D	500		+
M	1000		+

Total = Jaartal =

2. De school van vroeger

Scholen zijn in de loop der jaren enorm veranderd. Vroeger begon een de dag van een leerling al heel vroeg. De kinderen moesten te voet naar school. Voor sommigen duurde deze wandeling langer dan een uur. Er was maar één school per parochie, naast de kerk. De jongens en de meisjes waren allemaal hetzelfde gekleed. Ze moesten een hoed en een schort dragen om naar school te gaan. Hun schoenen hadden spijkers op de zolen om het leer te sparen. Elk kind had een houten schooltas, een schrijfbordje ('lei') en een krijtje uit leistein ('griffel'). Schoolbenodigdheden waren erg duur, dus de leerlingen moesten er goed zorg voor dragen.

Elke ochtend, voor het eerste lesuur, gingen de kinderen naar de kerk. De schooldag begon pas na de mis. Alle leerlingen van de parochie, van de eerste tot de zevende klas, deelden één klaslokaal. De kleintjes zaten vooraan en de oudere leerlingen achterin de kamer. Jongens en meisjes zaten in verschillende klaslokalen.

Meisjes

Jongens

De klaslokalen werden verwarmd met een houtkachel. De kinderen moesten zelf het hout gaan halen en naar de school brengen. Zodra de priester of de leraar de klas binnenkwam, moesten de kinderen rechtop naast hun banken gaan staan. Daarna begroetten ze in koor hun leraar of priester. Discipline was erg belangrijk.

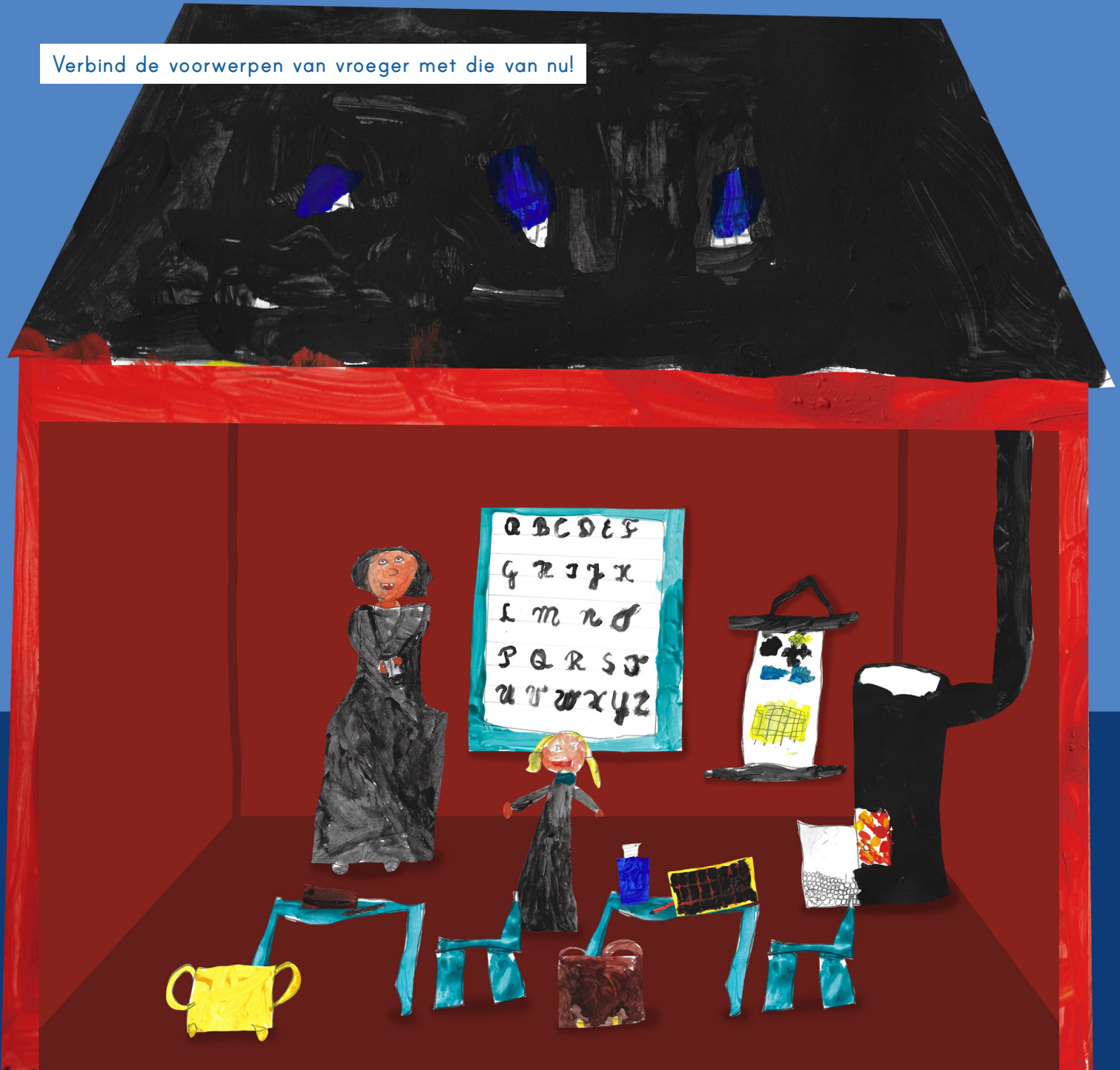
Iedereen moest gehoorzamen en hard werken. Als de leerlingen zich niet gedroegen, moesten ze op hun knieën voor het schoolbord gaan zitten. De leraar sloeg ze met een houten liniaal op hun blote vingers. Soms moesten ze ook op een bankje achterin de klas gaan zitten. Deze bank werd de 'dunce's seat' genoemd. Hier werden ze door de leraar genegeerd en door de andere leerlingen uitgelachen.

Alle leerlingen leerden lezen, schrijven en rekenen, net als vandaag. De meisjes moesten ook leren naaien en breien, terwijl de jongens leerden houtsnijden.

Na de lessen gingen de kinderen te voet weer naar huis. Thuis moesten ze ook nog eens hun ouders helpen in de stallen, het huishouden of de werkplaats, tot zonsondergang.

Zoek de fout in de afbeelding!

Verbind de voorwerpen van vroeger met die van nu!

3. De ganzen van Saeul

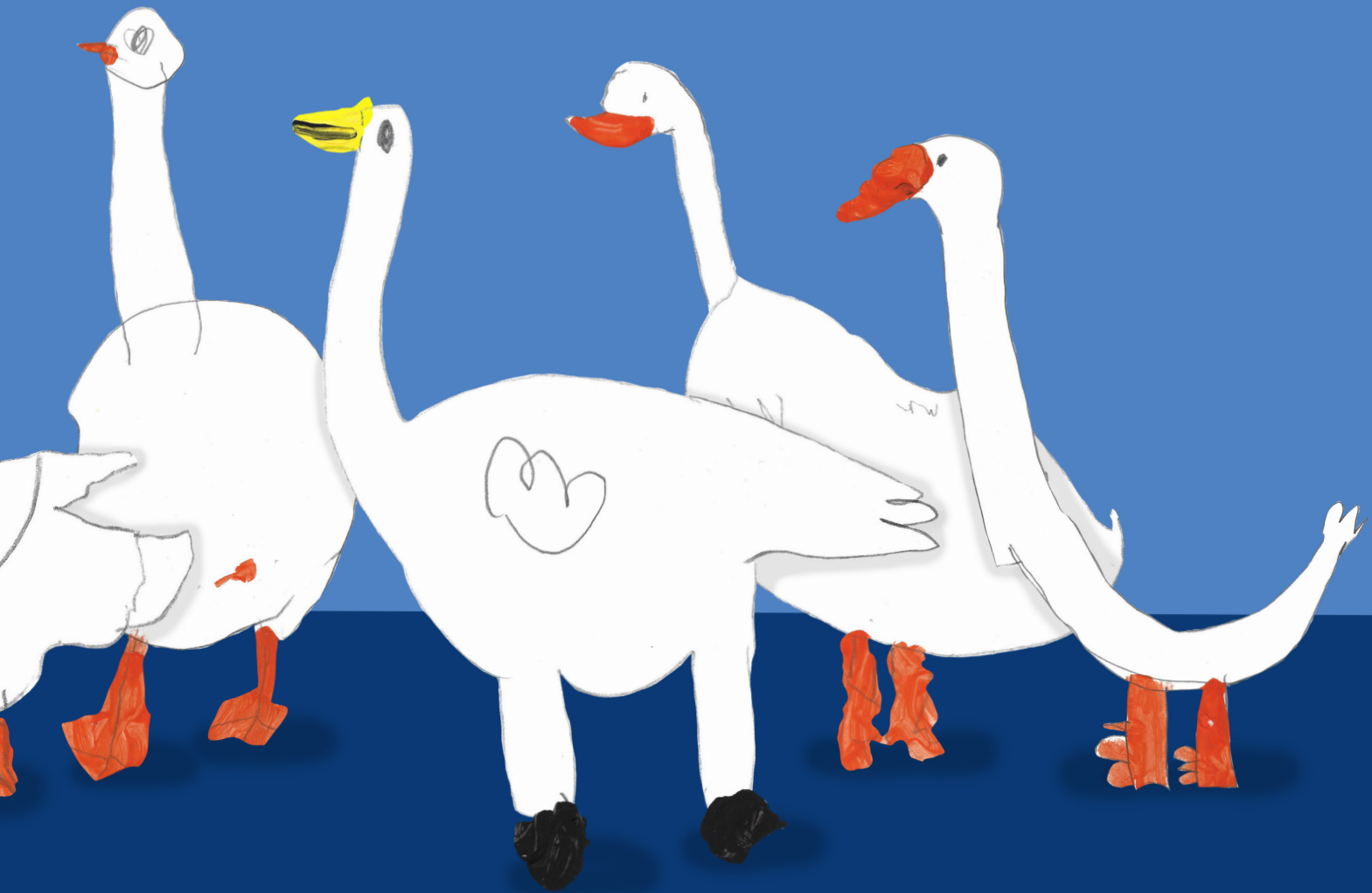
Elk jaar moesten de boeren van Saeul en Kapweiler op Sint-Maartensdag zes van hun dikste ganzen naar de heer en de dame van Useldingen brengen. Dit stond in een oud boek. Elk jaar moesten de boeren hun graan malen in de Brücher-molen, eigendom van de heer en dame. Dit stond ook in het oude boek.

Er kwam een jaar waarin de boeren weigerden deze oude regels te volgen. Ze spraken af om naar het kasteel in Useldingen te gaan en voor zichzelf op te komen. De boeren wilden hun beste ganzen niet meer aan de heer en dame geven. Ze wilden ook niet langer hun graan malen in de Brücher-molen.

De boeren discussieerden met de heer en de dame van Useldingen. De heer en dame besloten toen om aan de ganzen zelf te vragen wat ze wilden, op het kasteel blijven of met de boeren naar huis gaan. De ganzen zwegen echter. Zwijgen betekende voortaan instemmen. De boeren moesten hun ganzen bij de heer en dame op het kasteel achterlaten.

Het volgende jaar, op Sint-Maarten, probeerden de boeren opnieuw in opstand te komen tegen hun heer en dame. Dit jaar bracht niemand van hen ganzen mee naar het kasteel. Woedend reed de dame van Useldingen samen met haar honden naar Saeul. Ze deed er haar beklag over de boeren bij de tiendenheer (pastoor). Die verdedigde echter de boeren. Hij verontschuldigde zich en vertelde de dame over alle tegenslagen die de boeren dit jaar hadden meegemaakt met hun oogst. Hij zwoer dat de

gewassen allemaal bedorven waren en dat er in het hele dorp geen enkele gans meer was.

De dame draaide zich boos om en wilde terugrijden naar Useldingen. Maar haar honden begonnen plotseling te blaffen. Ze hoorde gekakel vanuit de huizen komen. Het was alsof er overal om haar heen ganzen opgesloten zaten in de huizen. En zo was het ook.

In plaats van de 6 dikke ganzen moesten de boeren vanaf dit moment 8 dikke ganzen naar de heer en de dame brengen. Dit stond ook in dit oude boek, dat niemand ooit echt te zien kreeg.

In de regio rond Saeul bleef men dit verhaal lange tijd navertellen. Dit was het verhaal van de ganzen die zwegen terwijl ze hadden moeten praten en hun mond niet konden houden wanneer het er toe deed.

Hoeveel ganzen kun je vinden?

4. De boerderij van vroeger

Het leven op een boerderij is veel veranderd doorheen de jaren. Waar er lang geleden nog 33 boerderijen waren in Saeul, blijven er vandaag nog maar 3 over. In het verleden bevonden de boerderijen zich in het dorp zelf. De boerderijhuizen en de schuren stonden op dezelfde plek. Op de boerderij woonden veel verschillende generaties bij elkaar. Rijke landbouwers hadden de hulp van landarbeiders en meiden die bij hen inwoonden. In die tijd leefde op de boerderij ook een verscheidenheid aan dieren: koeien, varkens, schapen, geiten, ganzen, kippen... De boeren waren zelfvoorzienend op hun boerderij.

De landbouwers moesten 's ochtends erg vroeg opstaan omdat ze te voet naar hun velden en weiden moesten gaan. Hun werk was vermoeiend en zwaar. Ploegen en karren werden voortgetrokken door dieren als ossen en paarden. Armere landbouwers moesten hun ploegen helaas zélf trekken.

In die tijd waren de velden en hun opbrengsten klein en bescheiden. De boeren verbouwden granen, bieten en aardappelen. Aardappelen waren een van de belangrijkste gewassen. Ze werden handmatig geoogst. Landbouwers teelden destijds nog geen maïs. De graangewassen groeiden toen hoger dan nu en werden gemaaid met een zeis. Na de oogst werden de gewassen in zakken geladen en opgeslagen in de zolder van de schuur. Het kaf (omhulsels van de granen) werd gebruikt om de matrassen van de landbouwers te vullen.

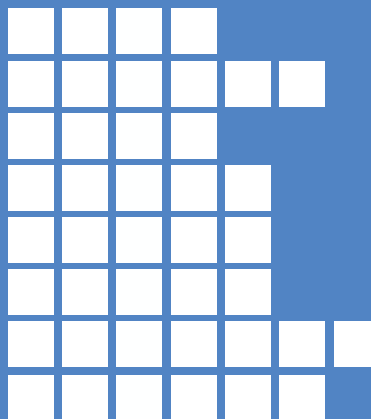
De koeien graasden in die tijd op het weiland. Tijdens de zomer kregen ze gras te eten, in de winter was dat hooi. Elke ochtend en elke avond werden de koeien met de hand gemolken. De boer gebruikte daarvoor een emmer en een krukje. Daarna werd de melk in melkkannen van 15 liter gegoten. De boeren brachten deze kannen dagelijks naar de melkerij in Saeul. Er bestonden in die tijd nog geen koelkasten. De landbouwers bewaarden daarom hun voedsel – zoals bieten, aardappelen, confituren, wortelen, zuurkool en gepekeld vlees – in de kelder. Andere etenswaren, zoals appelen en granen, werden op zolder bewaard.

1. Werd gebruikt om de graangewassen te maaien.
2. Hier werden de graangewassen opgeslagen.
3. Het eten van de koeien tijdens de winter.
4. Hier aten de koeien tijdens de zomer.
5. Hierin werden de koeien gemolken.
6. Een trekdier.
7. Deze werden dagelijks naar de melkerij gebracht.
8. Hierop zaten de boeren terwijl ze de koeien melkten.

Wist je dat...?

Omdat de kinderen moeten helpen met het oogsten van aardappelen, kregen ze tijdens die periode tijd vrijaf op school.

Wist je dat...?

Mensen hadden toen nog geen horloges, dus landbouwers luisterden naar de kerkklokken om tijdens het werk te weten hoe laat het was.

Voeg de cijfers in de cirkels toe!

5. De destilleerderij of stokerij

1. Grondstoffen:

Er kunnen veel fruitsoorten worden gebruikt om sterke drank te maken. (Appel, peer, kers, mirabelpruim of 'quetsch'-pruim, ...)

2. Omzetten in een moes:

Na de oogst wordt het fruit gewassen, ontpit en in stukjes gesneden. De vruchten worden vervolgens samen met gist in een vat geplaatst om te fermenteren.

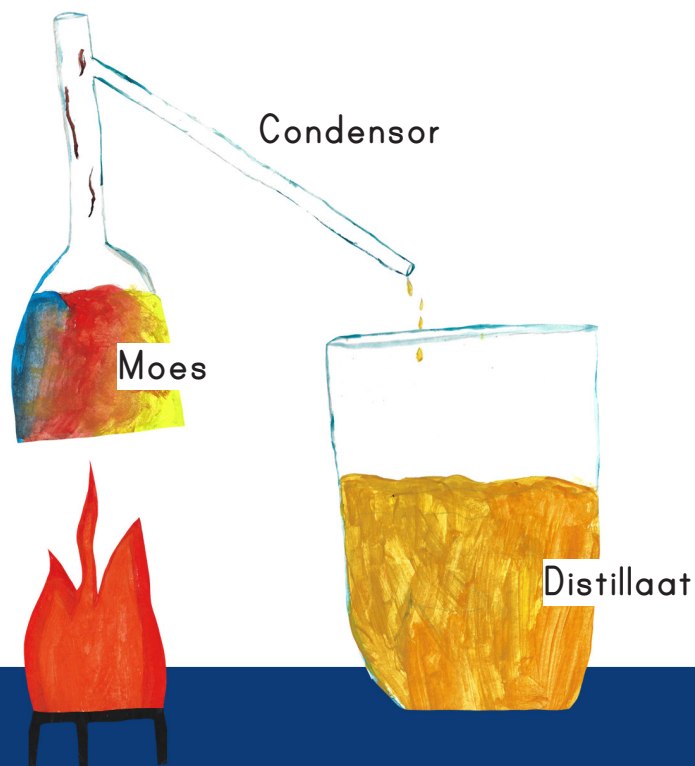
3. Fermentatie:

Tijdens het fermentatieproces wordt de fructose (natuurlijke fruitsuiker) omgezet in alcohol.

4. Destillatie van de fruitmoes:

Na fermentatie wordt de moes in een ketel tot kookpunt verhit. De verdamping vormt stoom. Deze dampen gaan door de condensor en worden afgekoeld. Dit wordt het distillaat genoemd. Het water en de stevige stukjes van de fruitmoes blijven in de ketel.

5. Bottelen van het distillaat

Door het toevoegen van zuiver water wordt het hoge alcoholpercentage van het pure distillaat verlaagd tot 40 procent. Nu zijn de sterke dranken klaar om te worden gebotteld.

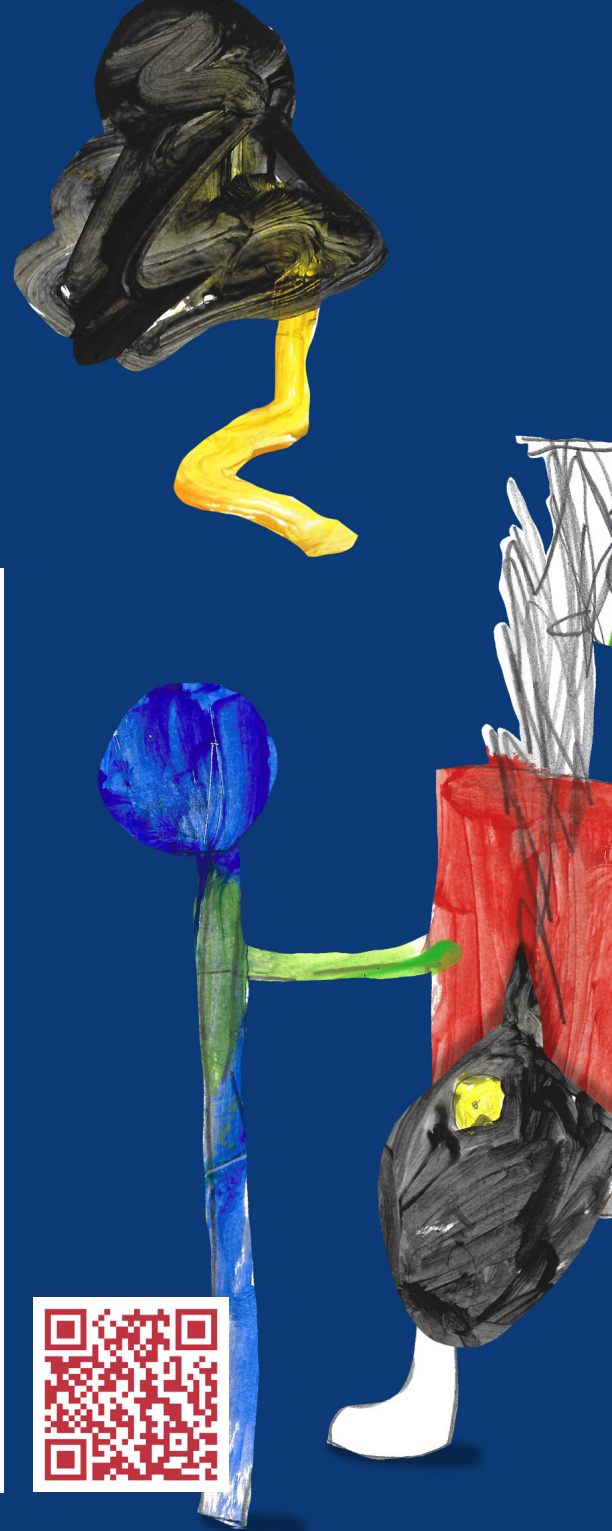
6. De kattenheks van Saeul

Er woonde eens een jonge man in Saeul. Hij bezat een boerderij met veel paarden. Elke avond bracht hij zijn paarden naar de weide om er de nacht door te brengen. Aan de rand van het dorp passeerde hij telkens een stenen kruis. Elke keer stopte hij en maakte een kruisteken. Er zat altijd een zwarte kat op dit stenen kruis. De kat staarde voortdurend naar de man met zijn gele, doordringende ogen.

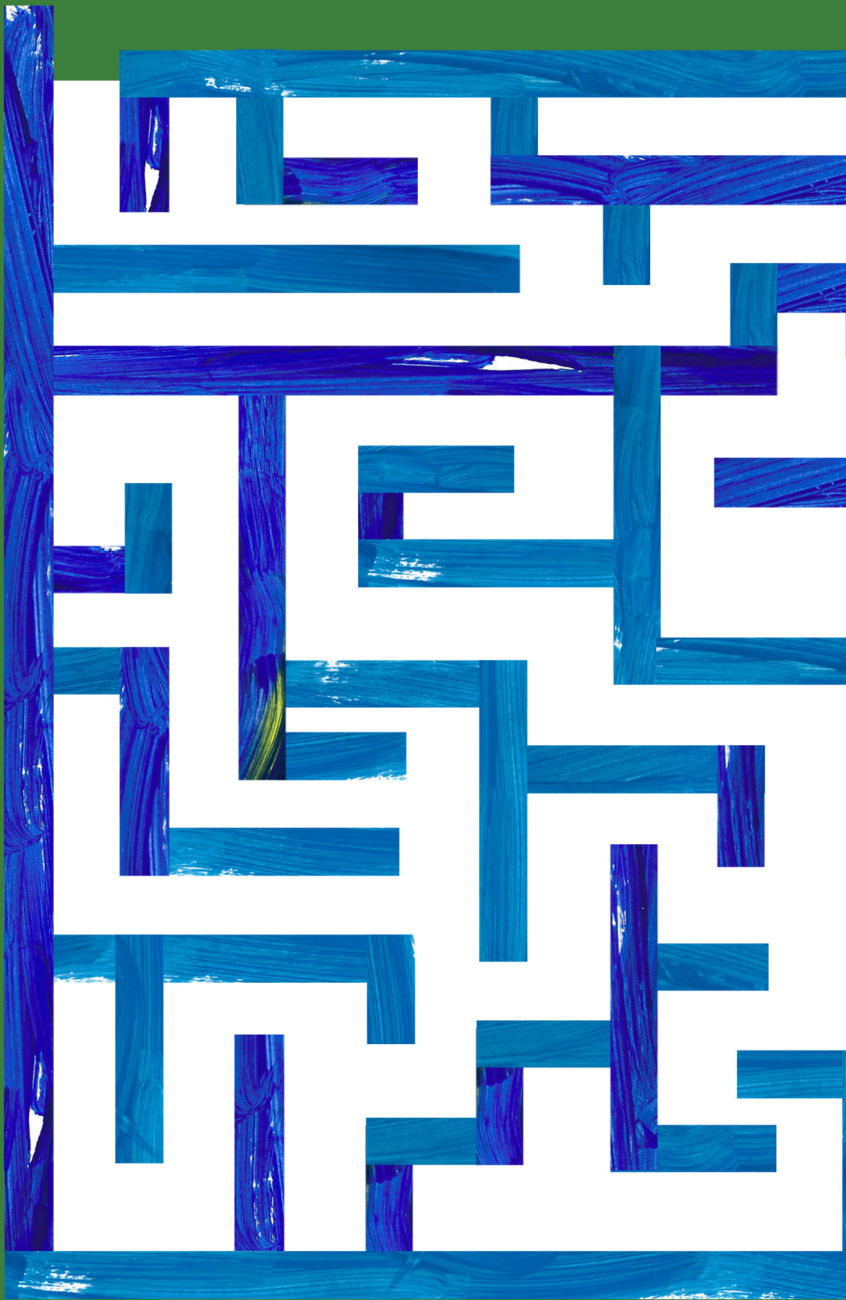
Op een keer wilde de man de vervelende kat weggagen. Hij haalde met zijn zweep uit naar de kat. Je gelooft niet wat er toen gebeurde!

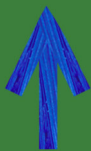
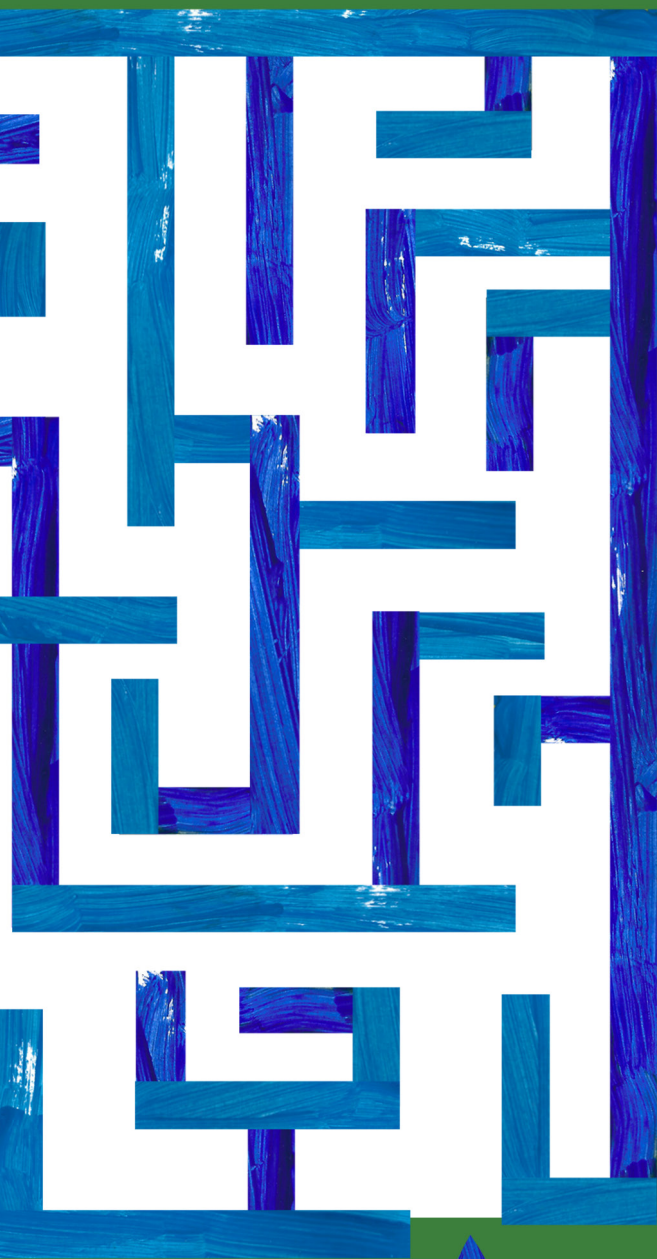
Er klonk een luide knal en de kat veranderde in een oude dame. De jonge man herkende de oude dame uit het dorp. Deze dame was geen normale vrouw, ze was een echte heks. Ze werd in het hele dorp gevreesd, omdat ze alles en iedereen betoverde.

Ze onthulde aan de jongeman: "Ik heb je elke avond geobserveerd terwijl je hier het kruisteken maakte. Als je dat ook maar één keer had vergeten, dan had ik je voor altijd betoverd!"

Zoek de weg naar het kruis!

7. De boom van Saeul

Nu sta je voor een heel, heel, heel oude eik. Deze boom is ouder dan jouw betovergrootouders. Als je de QR-code activeert, vertelt de boom je een verhaal over zichzelf en zijn verleden.

Wil je de omtrek van deze oude eik kennen?

Strek je vingers van duim tot middelvinger (+/- 15 cm) en "stap" met je vingers rond de stam van de boom. Tel je "vingerstappen". Nu berekent je als volgt de omtrek:

_____ "vingerstappen" x 15 = _____ centimeter.

De omtrek van de boom is ongeveer _____ meter.
= _____ meter en _____ centimeter.

Schrap de verkeerde bladeren!

Heb je goed geluisterd naar het verhaal van de boom? Omcirkel zijn leeftijd!

20 jaar

150 jaar

280 jaar

320 jaar

8. De katten van Kalmus

Er waren eens twee oude mannen, meneer Pesch en meneer Ries, die samen in een oud huis in Kalmus woonden. Ze deden 's nachts altijd hun slaapkamer op slot. Elke nacht werden de mannen wakker, omdat in hun slaapkamer twee katten aan het krijsen waren:

Miaaaaaauw miaaaaaauw!

De mannen probeerden de katten weg te jagen, maar tevergeefs. Ze moesten ondanks het luide gemiauw toch kunnen slapen. De volgende nacht werden de mannen telkens weer wakker, door de katten:

Miaaaaaauw miaaaaaauw!

De mannen probeerden opnieuw de katten weg te jagen, opnieuw zonder succes. Vele nachten gingen voorbij, en elke nacht opnieuw gebeurde hetzelfde. De katten wilden maar niet ophouden met de mannen 's nachts lastig te vallen. De twee waren de slapeloze nachten en de lawaaiërige katten echt moe. Op een nacht, verloor meneer Ries zijn geduld en gooide hij zijn schoen, uit volle macht, naar de katten. Plots was het muisstil in de slaapkamer. De katten verdwenen plots. Ze werden nooit meer gezien.

Maar weet je wat er ook verdween?

De schoen. Die vonden ze nooit meer terug.

Schrap alle ogen die niet van een kat zijn!
Kan je de schoen vinden?

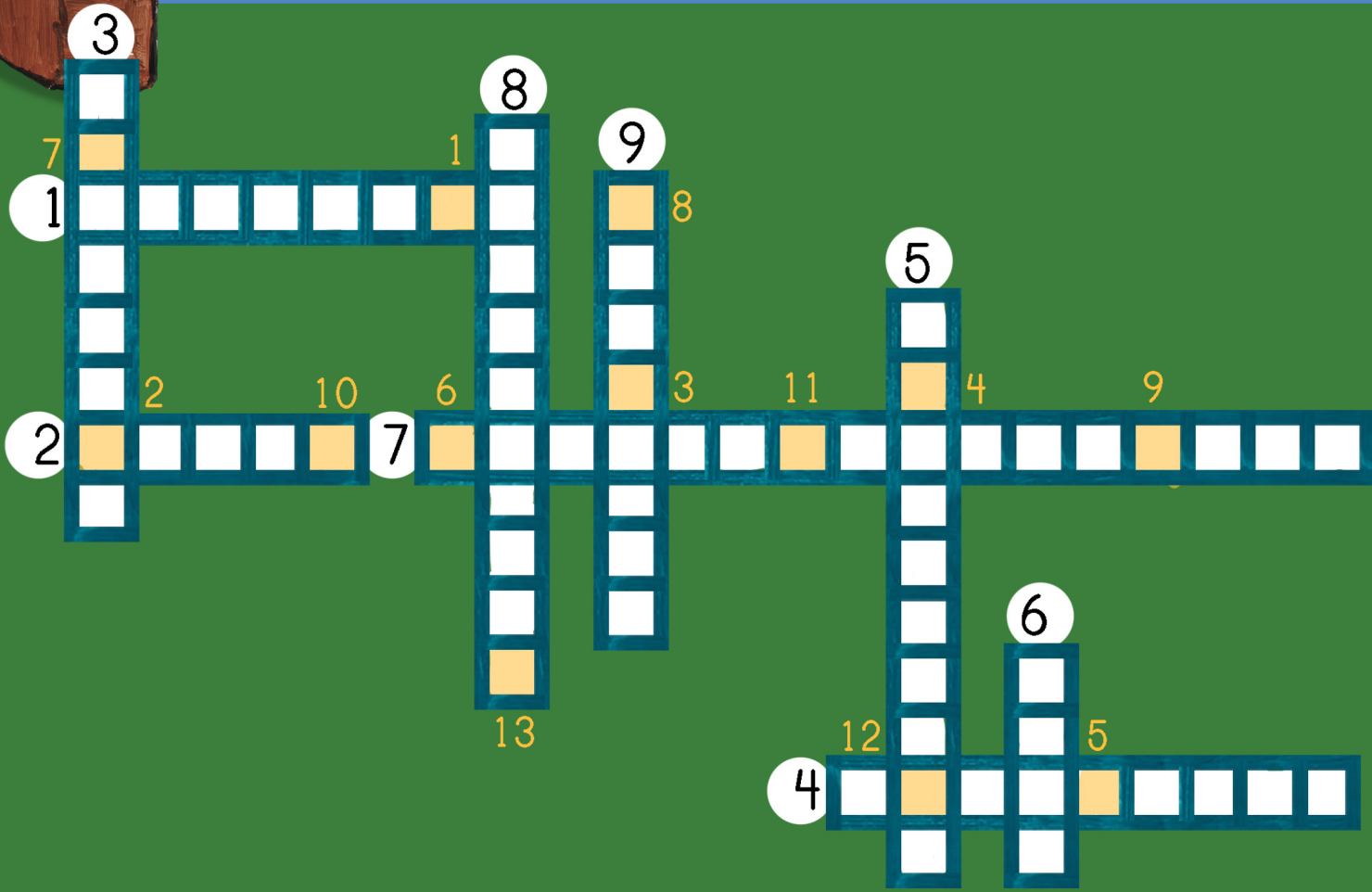
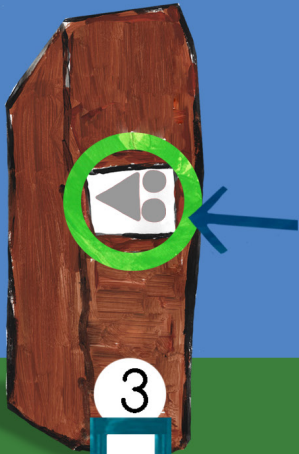

9. Het toevluchtsfort

Verborgen in de bossen rond het dorp Saeul ligt een geheime plek, die je alleen kunt vinden als je naar sporen zoekt. Wil je erheen gaan? Volg de aanwijzingen stap voor stap!

Je begint bij het oude washuis "Hëlzent" en volgt deze pijl. Stop bij de vijfde pijl. Tel alle pijlen die je tegenkomt en pas op dat je er geen mist!

Nu moet je deze puzzel oplossen! De letters in het gele vak geven aan hoe je verder moet!

1. Wat hadden de kinderen onder hun schoenen om naar school te gaan? 2. Hoe wordt de vrucht van de boom van Saeul genoemd? 3. Wat voor soort kerk is de kerk van Saeul? 4. Hoe worden de versieringen op de zuilen en pilaren genoemd, die in de kerk van Saeul helaas zijn vernietigd? 5. Hoe heet een Latijnse zin die, met behulp van Romeinse cijfers, een jaar aangeeft? 6. Hoeveel boerderijen zijn er tegenwoordig nog in Saeul? 7. Op welke dag moesten de boeren van Saeul hun dikste ganzen leveren? 8. Waar woonden de heer en dame, die de ganzen kregen? 9. Wat wordt tijdens het fermentatieproces omgezet in alcohol?

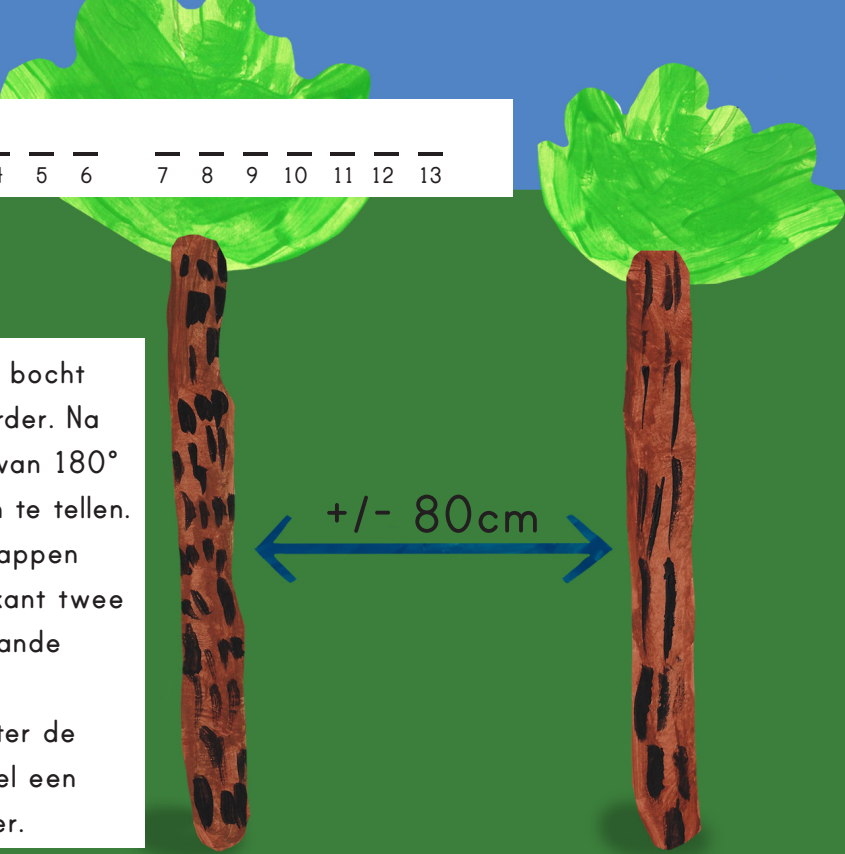
Solution:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Ga door! Maak een bocht van 180° en ga verder. Na de volgende draai van 180° begin je je stappen te tellen. Na ongeveer 60 stappen zie je aan je linkerkant twee dicht bij elkaar staande beuken.

Ga de greppel achter de beuken in en wandel een paar stappen verder.

+/- 80cm

Gefeliciteerd! Je bent aangekomen. Helaas heb je nog niet gevonden wat je zoekt!

Nu gaan we verder in je verbeelding. Probeer je voor te stellen dat je hier 2.500 jaar geleden midden in een toevluchtsfort zou hebben gestaan. Als je bedenkt hoe lang geleden dit fort hier stond, kan je je voorstellen waarom er tegenwoordig niets meer van overblijft. Het toevluchtsfort was geen klassiek fort, zoals dat waarin de edelen woonden. Nee, dit was een heel bijzonder fort, een soort ringfort - gemaakt van aarden muren, steen en houten palissaden. Het fort had geen torens maar wel hele dikke muren. We hebben een bord tegenover de twee beuken geplaatst. Als je achter dat bord gaat staan, kan je zien hoe deze mysterieuze plek er vroeger min of meer uitzag.

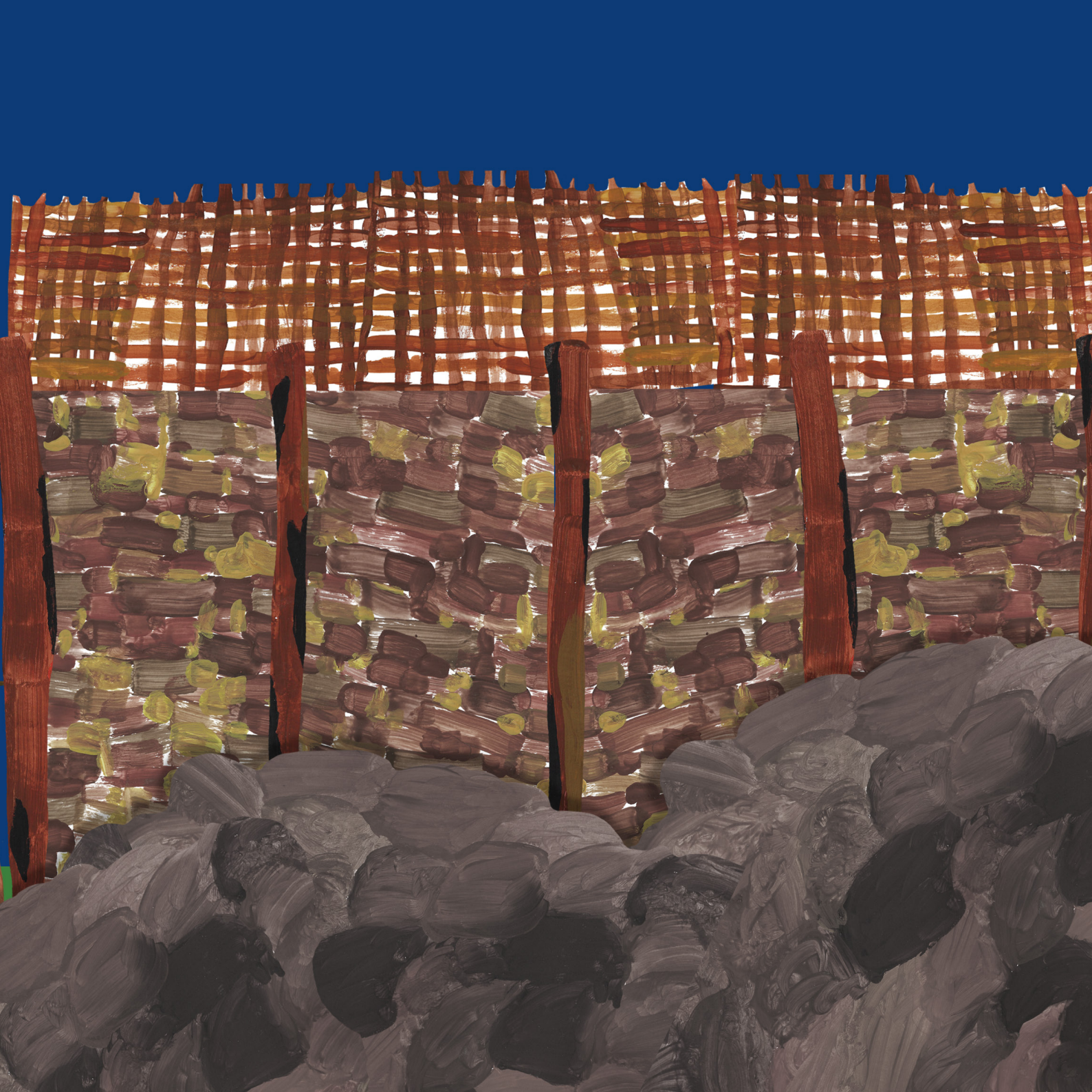
Waarom stond dit mysterieuze fort hier?

500 jaar vóór onze jaartelling werd deze regio bewoond door de Kelten. In oorlogstijd, wanneer het dorp werd aangevallen, vluchtten de mensen naar hier, in het toevluchtsfort. Ze schuilden in het fort. Vaak brachten ze ook hun vee mee om het voor de plunderaars te verbergen. Dit toevluchtsfort bood onderdak aan de inwoners van de omliggende dorpen. Maar hoe konden mensen dagenlang in het fort overleven? Ze moesten zo abrupt vluchten dat ze waarschijnlijk niet de tijd hadden om veel voedsel in te pakken. Maak je geen zorgen, de bouwers van het toevluchtsfort hebben aan alles gedacht. Ze bouwden opslagruimtes binnen de dikke beschermingsmuren. Hier bewaarden de mensen voedsel, zoals water en granen.

Deze plek hier in het bos werd strategisch gekozen. De ondergedoken mensen in het fort hadden een goed zicht en konden de vijand van ver zien aankomen. Om het toevluchtsfort te bereiken moesten de aanvallers een vermoeiende klim afleggen, en eenmaal ze de top van de heuvel bereikten stonden ze nog voor een verdedigde vestiging. Het toevluchtsoord bestormen was dus een lastige onderneming.

Ga terug naar beneden en stap verder langs de verharde weg terug naar het dorp. Stop bij het washuis "Kaschelt"!

10. De wasvrouwen

In het verleden was de was doen een zware en inspannende taak. Het nam veel tijd in beslag. De vrouwen wisten de kleren één keer per maand. Ze brachten het wasgoed 's morgens vroeg met een kar naar het washuis. De avond voordien hadden ze de was al gesorteerd op kleur en vuilheid.

In het washuis begonnen de vrouwen met het inzepen van het wasgoed. Daarna volgde de voorbehandeling door het vuile, zeperige wasgoed grondig in te wrijven, borstelen en kloppen. Deze techniek werd vooral veel gebruikt in armere huishoudens. Rijkere families konden het zich veroorloven hun was voor te behandelen door het in een grote ketel met zeepsop te koken boven de open haard. Om het wasgoed te wassen en te spoelen, kwamen de wasvrouwen bij elkaar in het washuis. Hier deden niet alleen hun was, ze namen ook de tijd om te roddelen en te kletsen.

Je kan leren wat er verder nog in het washuis gebeurde door de QR-code te scannen.

Zoek de fout!

11. Het 'John Marsch'-huis

Het 'John Marsch'-huis is tot nu toe al zeven keer van eigenaar veranderd. Elke huiseigenaar heeft het gebouw een beetje veranderd, van binnen en van buiten. Daarom kan je hier sporen van 200 jaar architectuurgeschiedenis ontdekken.

Bij de bouw in 1807 was het huis een boerderij met 3 raamassen. De toegangsdeur bevond zich in het midden van het huis. Boven de deur beitelde de metselaar de eerste letters van de namen van de

eigenaren, en het bouwjaar. Het rechterdeel van het gebouw was een stal en schuur. Meer dan 100 jaar lang bleef het huis een boerderij met een bijgebouw.

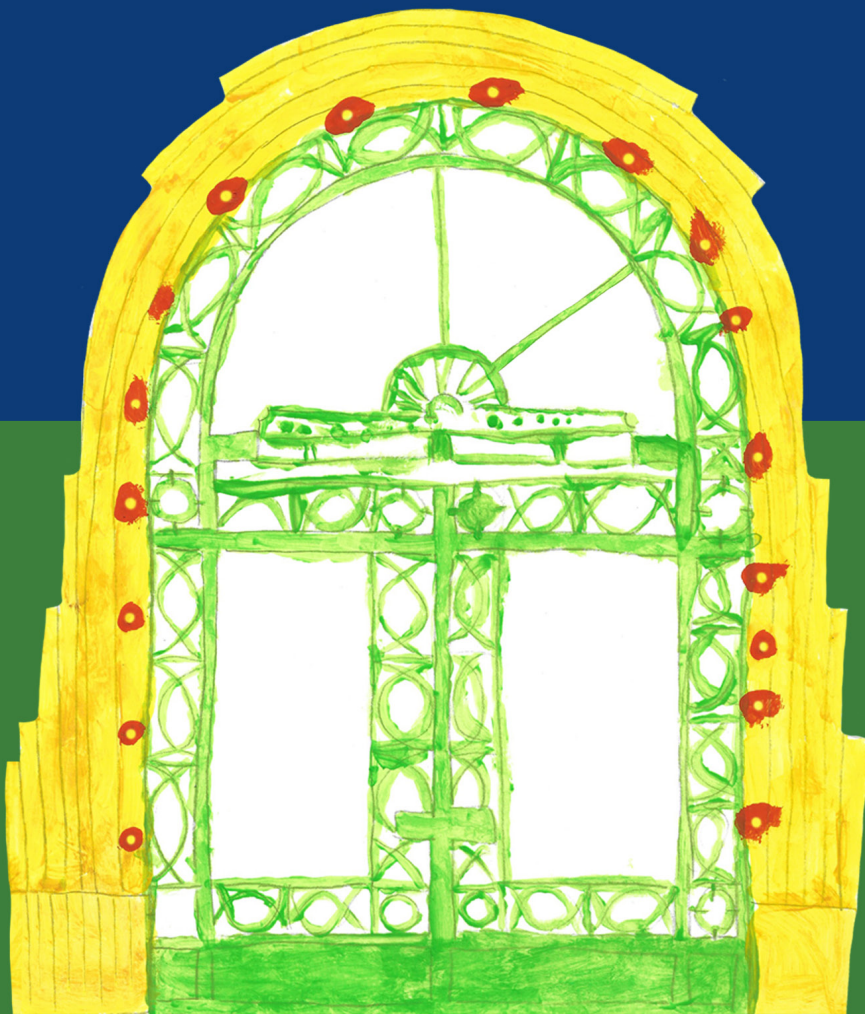
Een van de bekendste inwoners was Jean-Pierre Mersch. Hij werd geboren in 1869 in Saeul en ging er naar de plaatselijke basisschool. Toen hij 19 jaar oud was, vertrok hij naar Amerika. Daar werkte hij in de bloemen- en groententeelt. Hij was erg ongelukkig met zijn werk en ging aan de slag bij

een spoorwegmaatschappij. Hij werd snel gepromoveerd tot voorman en later zelfs tot manager van de spoorwegmaatschappij. Na een paar jaar hard werken, kocht hij de spoorwegmaatschappij en maakte er de beste spoorwegmaatschappij van de Verenigde Staten van Amerika van. Hij bouwde veel spoorlijnen in Amerika en werd behoorlijk beroemd. 'John Marsch', zoals hij in de VS werd genoemd, hield ook van paarden. Hij bezat een van de beste renstallen van Amerika.

In 1907 erfde hij de boerderij in Saeul. Tien jaar later renoveerde hij de gevel van het huis. Hij plaatste mooie versieringen rond de raamassen. Ze zijn gemaakt van mortel en rechtstreeks op de pleister bevestigd. Deze decoraties behoren tot de neobarokke stijl, destijds erg populair bij welstellende mensen.

Rond 1935 transformeerde John Marsch het huis tot een prachtig woonhuis met achterin een glazen wintertuin. Door in de bijgebouwen meer gedecoreerde ramen toe te voegen, kwam er extra woonruimte bij. John Marsch woonde een paar weken per jaar in dit huis, tijdens de periodes waarin hij uit Amerika terugkwam. Rondom het huis creëerde hij een groot park en een muur rond zijn eigendom. Beide staldeuren, vooraan en achteraan, zijn gerenoveerd in art-decostijl. Art deco is een kunststijl uit de periode van 1920 tot 1940. Typisch voor art deco zijn heldere, vloeiende, elegante en gestroomlijnde vormen. Symmetrie is erg belangrijk in de art-decostijl.

Herken je enkele art deco-elementen op de staldeur?

Kort voor zijn dood in 1954 schonk John Marsch het huis en de prachtige tuinen aan zijn geboorteplaats Saeul. Helaas werd het later allemaal verkocht.

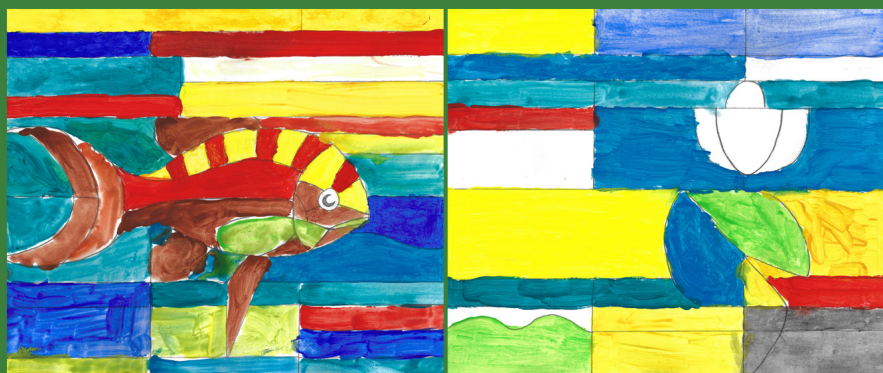
In 1960 verkocht de gemeente Saeul het huis aan kolonel Robert Nicolas Winter. Kolonel Winter woonde tot 2005 in het huis. Hij heeft op het terrein ook veel gerenoveerd en herbouwd.

We hebben een van de staldeuren getekend, maar er zitten wat fouten in.

Vergelijk met de echte deur en zoek de fouten!

Omdat je het huis niet vanbinnen kunt zien, hebben we twee prachtige details van de binnenkant getekend. De eerste pilaar van de trapleuning, uit de jaren 1920.

Als je de onderstreepte letters van de hele tekst in de juiste volgorde verbindt, kan je erachter komen welk dier de timmerman van Saeul in de pilaar heeft gebeiteld.

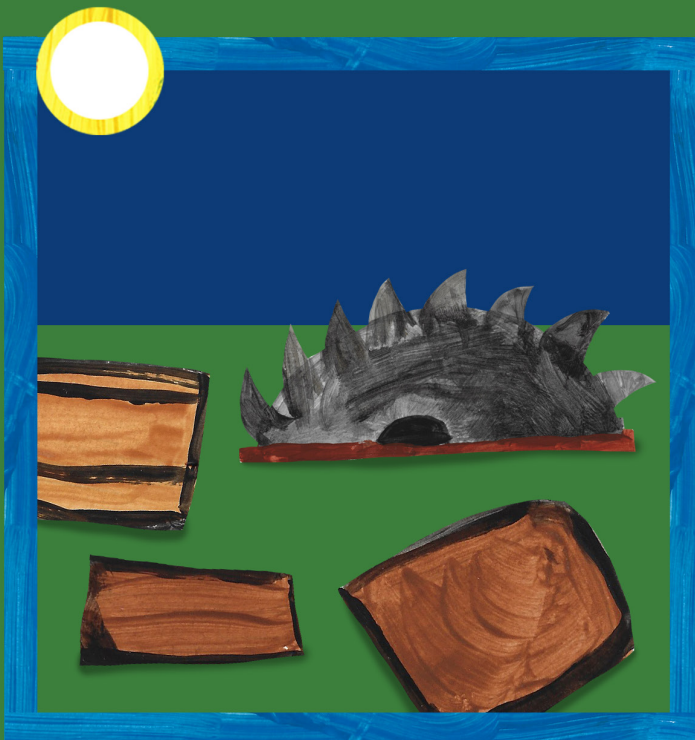
Een deel van het decoratieve badkamerraam, aan de achterkant van het huis, boven de glazen winter tuin. Dit raam is een constructie van loodglas uit de jaren 60.

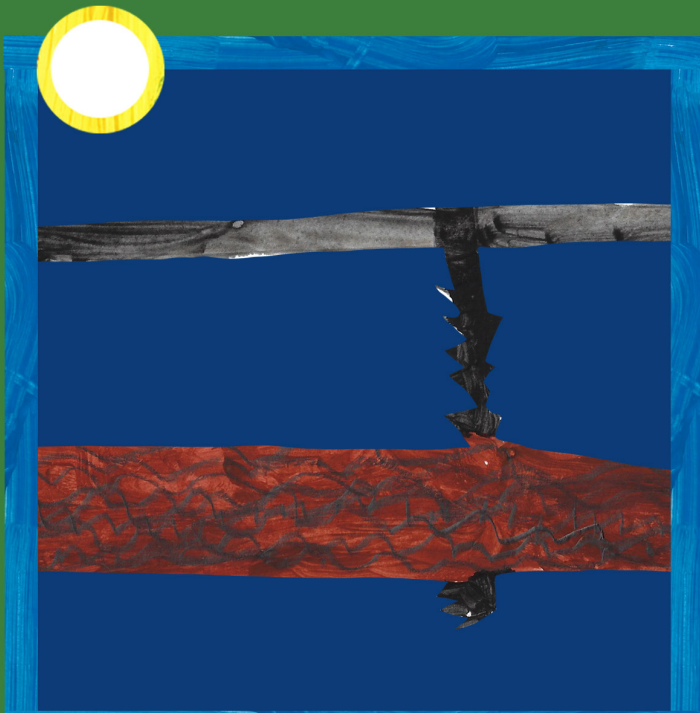
12. Zagerij en timmerwerk

Werken in een houtzagerij was vroeger fysiek uitputtend werk. Paarden trokken de zware boomstammen vanuit het bos naar de houtzagerij. De stammen werden vervolgens op karren gestapeld en naar binnen gereden, waar ze in planken werden gezaagd. Vroeger werden de zagen aangedreven door water of stoom. Later werden de zagen elektrisch.

Voordat de planken werden omgetoverd tot meubels, deuren of ramen, werden ze lange tijd gedroogd. De timmerman sneed vervolgens de planken in zijn werkplaats in de stukken die hij nodig had voor zijn meubels. Daarna volgde het langdradige handwerk: alle stukjes in elkaar zetten, lijmen en schuren. Daarna werden de meubels geolied, in de was gezet of gelakt.

Nummer de verschillende stappen tot het afgewerkte meubilair!

Een timmerman had veel gereedschap nodig, omdat hij bijna al zijn werk handmatig deed. Hij had ook een paar machines, die hij manueel moest aandrijven. Dit vergde veel kracht.

Vanaf het einde van de 19de eeuw werden schaafmachines, schuurmachines en vormmachines populair. Mechanisch aangedreven boormachines en zagen waren ook veelgebruikt.

Vul de juiste cijfers in!

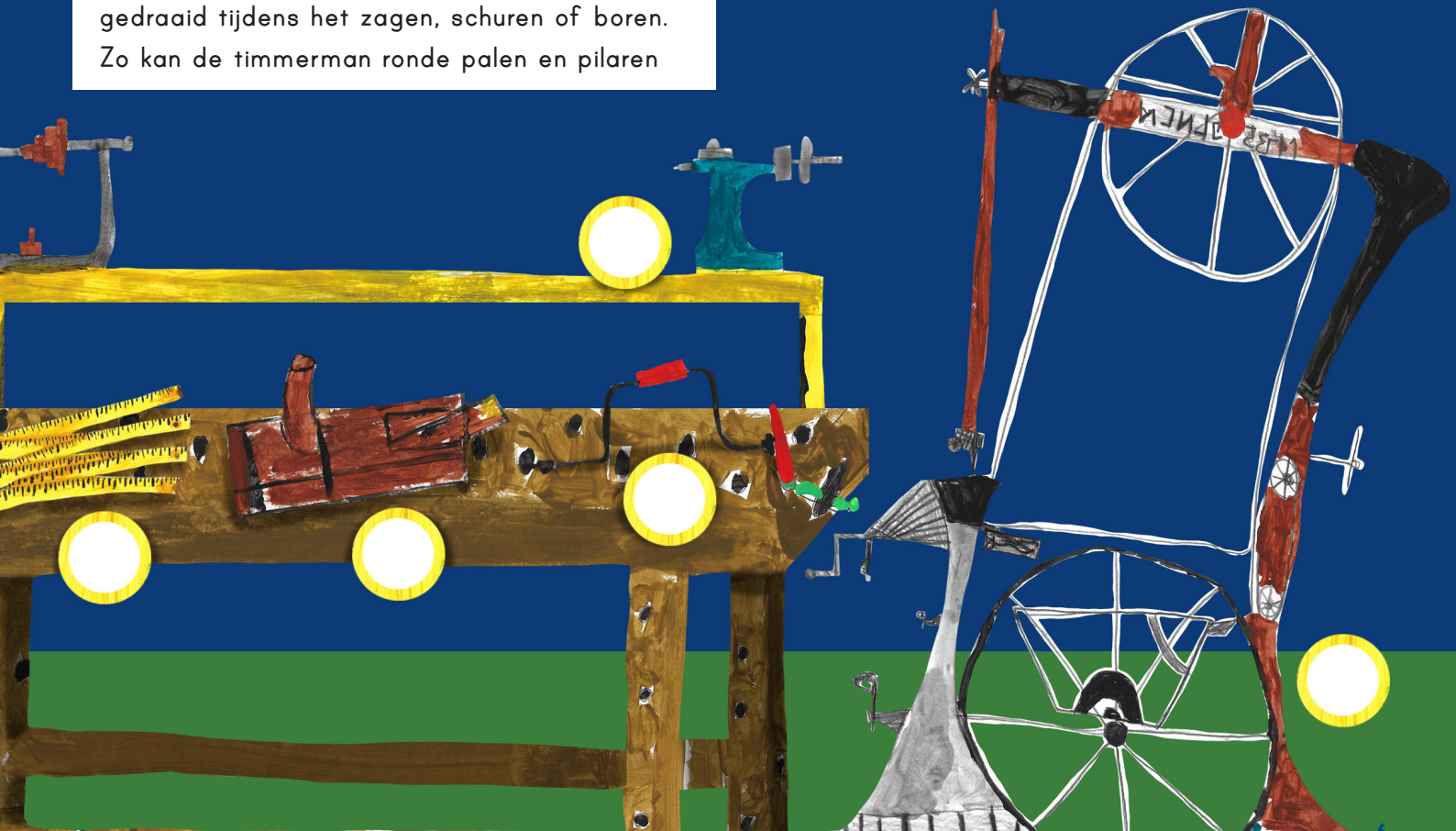
1. De werkbank van de timmerman is zijn belangrijkste gereedschap. Het dient als ondersteuning en om stukken hout op vast te klemmen, zodat de timmerman ze beter kan hanteren.
2. De schaaf: de houtschaaf wordt gebruikt om het oppervlak van het hout glad te maken.
3. De handboor: vroeger werden de beugel en boorkop met de hand aangedreven, later gebeurde dat mechanisch.
4. De draaibank: Een typische stap in het werk van een timmerman is het draaien van hout op een draaibank. Hierbij wordt het hout gedraaid tijdens het zagen, schuren of boren. Zo kan de timmerman ronde palen en pilaren

maken, bijvoorbeeld voor tafel- en stoelpoten of trapleuningen.

5. De cirkelzaag, lintzaag en verschillende handzagen: gebruikt om planken en stukken hout te zagen.

6. De beitel: door met een hamer op de beitel te slaan, maakt de timmerman ronde sleuven.

7. Meetinstrumenten (kompas, meetlint, liniaal, hoek): gebruikt om ervoor te zorgen dat de verschillende onderdelen van het meubel uiteindelijk perfect in elkaar passen.

Samenstelling: Paule Majeres en Joé Wolff

Kunstworkshop en layout: Lys Differding, illustrator M.A.

Teksten, audiobestanden en illustraties: de leerlingen van de basisschool in Saeul, C1-C4 schooljaar 2018-2019

Cycle 1

(de ganzen van Saeul, de kattenheks van Saeul, de katten van Kalmus)

Calderoni Filipe, Carvalho Da Silva Sara, Frederes Louis, Fridrici Kyra Natalia, Fridrici Sarah Monique, Fridrici William Claude, Hilgert Maurice, Iammarino Milena, Martinez Ella, Meis Jo, Palm Mathias, Persico Pawlikowski Amy, Raffaelli Mia, Thein Max

Cycle 2

(de school van vroeger, de boom van Saeul)

Abega Ndongo Gabriel Jordan, Abega Ndongo Prince Michel, Brachmann Nils, Camaioni Hary Luca, Carvalho Da Silva Pedro, Donven Pol Yuma, Duarte Pinto Evandro, Gonçalves Sarah, Marage Cathia Annelise Jeanne, Martinez Pit, Olivier Lena, Szeliga Lena Katarzyna, Thein Léa

Cycle 3

(Zagerij en timmerwerk, de wasvrouwen, de destilleerderij of stokerij, de boerderij van vroeger)

Abega Ndongo Grace Kelly, Bleser Lynn, Donven Emil Jean Fynn, Gonçalves Adam, Marage Kim Simone France, Meis Liz, Muller Julie, Muratovic Hana, Nikitin Richard, Pisters Mats, Sinanovic Alina, Vitali Rafael, Vrösch Lisa Marie, Wirth Charles Thomas, Zaika Sophie Luna

Cycle 4

(het "John Marsch" huis, het toevluchtsfort, de basiliek van Saeul)

Boden Tanja, Cizeron Baya Ines, Clause Lili, Conter Anja, Duarte Pinto Valérie, Gonçalves Mendes Alexandra, Gonçalves Mendes Diego, Hajder Meris, Hilger Alexandra, Iammarino Lorenzo, Lhuillier Sam Neo, Mcginty Ellie Jean, Muller Anne, Ouanko Noah Orlane Richelle, Raffaelli Luca, Schmitz Nina Catherine, Sinanovic Nermin, Vrösch Mitchell Neo, Weiten Marie, Wies Maxim Pierre Paul, Winandy Lena, Wirth Felix Mathieu

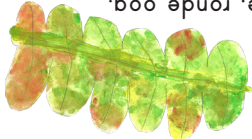
Solutions:

1. De basiliek van Saeu: 3 Romaanse bogen; een luik in het plafond bij de ingang, klim dan op een ladder, loop over het plafond en ga weer naar beneden langs een ladder in de verborgen kamer; chronogram: 1733; het vlecht patroon is weergegeven in de ramen; de muurschildering toont Christus en een sterrenhemel.
2. De school: fout; radiator, verbinden: ovenkachel met radiator, leisteen bordboekje, leisteen potlood met potlood, houten rugzak met rugzak, pennenhouder en pen met potlood, schort met normale kleding...
3. De ganzen van Saeu: er zijn 15 verborgen ganzen.
4. De boerderij: 1. zeis 2. schuur 3. hooi 4. wei 5. emmer 6. paard 7. melkkan 8. krukje
6. De kattenheks van Saeu:

7. De boom van Saeu: omtrek 560 cm = 5 m en 60 cm

De boom is ongeveer 280 jaar oud.

Zo ziet een eikenblad eruit:

8. De katten van Kalmus: De schoen zit in het rode, ronde oog.

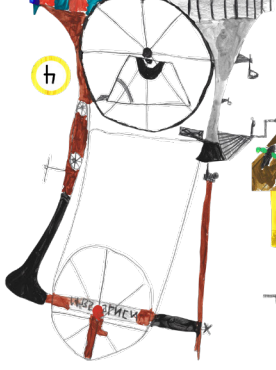
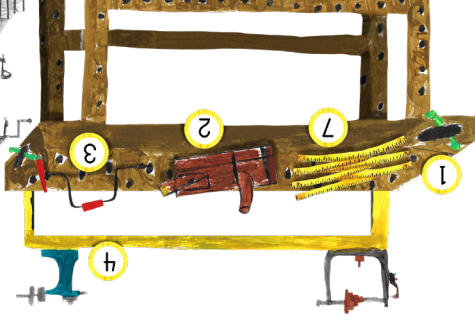
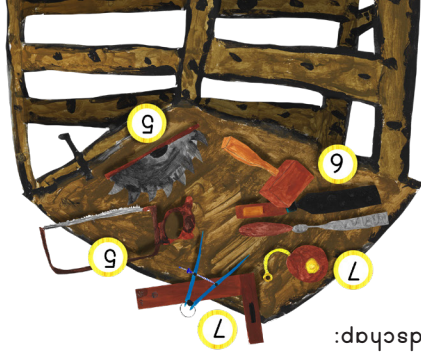
Zo ziet een kattenoog eruit:

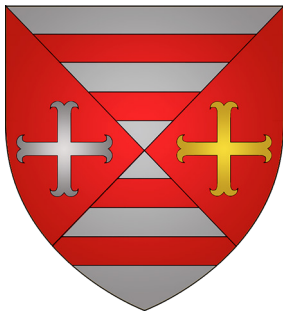
9. Het toevluchtsfort: 1. spijkers 2. eikel 3. basiliek 4. kapitelen 5. chronogram 6. drie 7. Sint-Maartensdag 8. Useldingen
9. fructose. Oplossing: Rechts afslaan
10. De wasrouwen: wasmachine

11. Het "John Marsch"-huis: 10 fouten, Dier: pelikaan

12. De zagerij en de timmerman: 4, 6, 2, 5, 1, 3

Gereedschap:

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture, de la Viticulture
et du Développement rural

European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

